

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TERMIZ DAVLAT UNIVERSITETI

«Ulashirilayman»
Termiz davlat universiteti rektori
M. Maraximov

JAHON GEOGRAFIYASI

fanidan

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 100000 –Gumanitar
Ta'lim sohasi: 140000 – Tabiiy fanlar
Ta'lim yo'nalishi: 5140600 – Geografiya

Termiz-2023

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar
JAGB 224	2023-2024	7	7
Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari	
Majburiy	O'zbek/rus	4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Jami yuklama (soat)
	Jahon geografiyasi	90	210

2.	<p>I.FANNING MAZMUNI</p> <p><i>Fanni o'qitishning maqsadi</i> – talabalarga jahon mamlakatlari iqtisodiyotining ixtisoslashuvi va rayonlashirish, mintaqalar iqtisodiyotining tarmoqlar va hududiy tarkibi, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish xususiyatlariga, O'rta Osiyo mintaqasida “tabiat-aholi-xo'jalik” tizimi doirasida tabiiy-geografik, geoeologik, ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy jarayonlarning rivojlanish qonuniyatlari va ularni boshqarish masalalariga oid bilim va ko'nikmalar berishdan iborat.</p> <p><i>Fanning vazifasi:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - talabalarga dunyo siyosiy kartasining shakllanishi, tabiiy resurslar va ularning jahon mamlakatlari, mintaqalari buyicha taqsimlanishi, jahon aholisi va uning joylashuv xususiyatlari, mamlakatlarning geosiyosiy tizimi hamda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ko'ra turlarini o'rgatish; - talabalarga mintaqarivojlanishining tabiiy-geografik qonuniyatlari, sabab-oqibatlari, geoeologik rivojlanish muammolari haqida; Jahon geografiyasi fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida bakalavr: -dunyo siyosiy kartasining shakllanishi; tabiiy resurslar va ularning jahon mamlakatlari, mintaqalari bo'yicha taqsimlanishi; jahon aholisi va uning joylashuv xususiyatlari; globalizatsiya jarayonlari va ularning mintaqaviy jihatlari; jahon mamlakatlarning geosiyosiy tizimi hamda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ko'ra turlari haqida <i>tasavvurga ega bo'lishi kerak;</i> - jahon iqtisodiyotining tarmoqlar bo'yicha va hududiy tuzilishi; jahon xo'jaligining rivojlanish ko'rsatkichlarini; jahon xo'jaligi 		
----	---	--	--

geografiyasini o'rganishda ilmiy tadqiqot usullari hamda zamonaviy geografik axborot tizimlarini *bilishi va ulardan foydalana olishi;*

- jahon mamlakatlari tasniflash va guruhlash; mamlakatlar va mintaqalarning tabiiy hamda mineral xomashyo salohiyatini baholash; jahon mamlakatlari iqtisodiyotining ixtisoslashuvi va rayonlashirish; jahon mintaqalari va mamlakatlarning ijtimoiy-iqtisodiy, geosiyosiy rivojlanishi muammolarini aniqlash; jahonning tabiiy hamda ijtimoiy-iqtisodiy kartalarini loyihalash va tuzish *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.*
- mintaqa va regional miqyosda tabiiy resurslarni baholash, tabiiy resurslarni ishlab chiqarishdagi o'rni, ulardan foydalanish asoslarini tahlil qilish, ishlab chiqarish kuchlarini tarmoqlar va tarmoqlararo miqyosda rivojlanishini bashorat qilish malakalariga *ega bo'lishi kerak.*

II. ASOSIY NAZARIY QISM (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: (THEMES)

2- qism. JAHON MAMLAKATLARI IQTISODIY VA IJTIMOIY GEOGRAFIYASI

Yevropa

1-mavzu. Vengriya

Mamlakatning iqtisodiy-geografik o'rni, maydoni chegaralari, tabiiy sharoiti va mineral resurslari, aholisi va uning hududiy joylashishi, aholi tarkibi, migratsiya jarayonlari, urbanizatsiya muammolari, davlat tuzumi. Xo'jalik tarmoqlari. Sanoat tarmoqlarining hududiy joylashishi va rivojlanishi. Qishloq xo'jaligining ixtisoslashuvi va rivojlanishi. Transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari. Ichki tafovutlari.

2-mavzu. Portugaliya

Mamlakatning iqtisodiy-geografik o'rni, maydoni chegaralari, tabiiy sharoiti va mineral resurslari, aholisi va uning hududiy joylashishi, aholi tarkibi, migratsiya jarayonlari, urbanizatsiya muammolari, davlat tuzumi. Xo'jalik tarmoqlari. Sanoat tarmoqlarining hududiy joylashishi va rivojlanishi. Qishloq xo'jaligining ixtisoslashuvi va rivojlanishi. Transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari. Ichki tafovutlari.

3-mavzu. Ispaniya

Mamlakatning iqtisodiy-geografik o'rni, maydoni chegaralari, tabiiy sharoiti va mineral resurslari, aholisi va uning hududiy joylashishi, aholi tarkibi, migratsiya jarayonlari, urbanizatsiya muammolari, davlat tuzumi. Xo'jalik tarmoqlari. Sanoat tarmoqlarining hududiy joylashishi va rivojlanishi. Qishloq xo'jaligining ixtisoslashuvi va rivojlanishi. Transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari. Ichki tafovutlari.

16-mavzu.Kolumbiya

Afrika

Mamlakatning iqtisodiy-geografik o'rimi, maydoni chegaralari, tabiiy sharoiti va mineral resurslari, aholisi va uning hududiy joylashishi, aholi tarkibi, migratsiya jarayonlari, urbanizatsiya muammolari, davlat tuzumi. Xo'jalik tarmoqlari. Sanoat tarmoqlarining hududiy joylashishi va rivojlanishi. Qishloq xo'jaligining ixtisoslashuvi va rivojlanishi. Transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari. Ichki tafovutlari.

17-mavzu.Keniya

Mamlakatning iqtisodiy-geografik o'rimi, maydoni chegaralari, tabiiy sharoiti va mineral resurslari, aholisi va uning hududiy joylashishi, aholi tarkibi, migratsiya jarayonlari, urbanizatsiya muammolari, davlat tuzumi. Xo'jalik tarmoqlari. Sanoat tarmoqlarining hududiy joylashishi va rivojlanishi. Qishloq xo'jaligining ixtisoslashuvi va rivojlanishi. Transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari. Ichki tafovutlari.

18-mavzu.Efiopiya

Mamlakatning iqtisodiy-geografik o'rimi, maydoni chegaralari, tabiiy sharoiti va mineral resurslari, aholisi va uning hududiy joylashishi, aholi tarkibi, migratsiya jarayonlari, urbanizatsiya muammolari, davlat tuzumi. Xo'jalik tarmoqlari. Sanoat tarmoqlarining hududiy joylashishi va rivojlanishi. Qishloq xo'jaligining ixtisoslashuvi va rivojlanishi. Transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari. Ichki tafovutlari.

19-mavzu.Kongo Demokratik Respublikasi

Mamlakatning iqtisodiy-geografik o'rimi, maydoni chegaralari, tabiiy sharoiti va mineral resurslari, aholisi va uning hududiy joylashishi, aholi tarkibi, migratsiya jarayonlari, urbanizatsiya muammolari, davlat tuzumi. Xo'jalik tarmoqlari. Sanoat tarmoqlarining hududiy joylashishi va rivojlanishi. Qishloq xo'jaligining ixtisoslashuvi va rivojlanishi. Transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari. Ichki tafovutlari.

20-mavzu.Kamerun

Mamlakatning iqtisodiy-geografik o'rimi, maydoni chegaralari, tabiiy sharoiti va mineral resurslari, aholisi va uning hududiy joylashishi, aholi tarkibi, migratsiya jarayonlari, urbanizatsiya muammolari, davlat tuzumi. Xo'jalik tarmoqlari. Sanoat tarmoqlarining hududiy joylashishi va rivojlanishi. Qishloq xo'jaligining ixtisoslashuvi va rivojlanishi. Transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari. Ichki tafovutlari.

21-mavzu.Tanzaniya

Mamlakatning iqtisodiy-geografik o'rimi, maydoni chegaralari, tabiiy sharoiti va mineral resurslari, aholisi va uning hududiy joylashishi, aholi tarkibi, migratsiya jarayonlari, urbanizatsiya muammolari, davlat tuzumi.

Xo'jalik tarmoqlari. Sanoat tarmoqlarining hududiy joylashishi va rivojlanishi. Qishloq xo'jaligining ixtisoslashuvi va rivojlanishi. Transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari. Ichki tafovutlari.

22-mavzu. Mozambik

Mamlakatning iqtisodiy-geografik o'rimi, maydoni chegaralari, tabiiy sharoiti va mineral resurslari, aholisi va uning hududiy joylashishi, aholi tarkibi, migratsiya jarayonlari, urbanizatsiya muammolari, davlat tuzumi. Xo'jalik tarmoqlari. Sanoat tarmoqlarining hududiy joylashishi va rivojlanishi. Qishloq xo'jaligining ixtisoslashuvi va rivojlanishi. Transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari. Ichki tafovutlari.

3

III. Amaliy mashg'ulotlari buyicha ko'rsatma va tavsiyalar (list of seminar topics)

- 1-mavzu- Vengriya
- 2-mavzu- Portugaliya
- 3- mavzu- Ispaniya
- 4-mavzu- Norvegiya
- 5-mavzu - Gresiya
- 6-mavzu- Daniya
- 7-mavzu- Niderlandiya
- 8-mavzu- Turkiya
- 9-mavzu- Saudiya Arabistoni
- 10-mavzu- Eron
- 11-mavzu- Pokiston
- 12-mavzu- Malayziya
- 13-mavzu- Tailand
- 14-mavzu- Meksika
- 15-mavzu- Venesuela
- 16-mavzu- Kolumbiya
- 17-mavzu- Keniya
- 18-mavzu- Efiopiya
- 19-mavzu- Kongo Demokratik Respublikasi
- 20-mavzu- Kamerun
- 21-mavzu- Tanzaniya
- 22-mavzu- Mozambik
- 23-mavzu- Angola

IV. MUSTAQIL TA'LIM VA MUSTAQIL ISHLAR

(Independent study and independent work)

Mustaqil ta'lim ma'ruza, amaliy mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rishdan tashqari fan dasturida ko'rsatilmagan, ammo fan bo'yicha talabning bilim doirasini kengaytiruvchi qo'shimcha mavzular doirasida berilgan topshiriq savollarini o'z ichiga oladi.

1. Albaniya
2. Malta
3. Belgiya
4. Shri-Lanka
5. Kipr
6. Nepal
7. Butan
8. Ljivan
9. B.A.A
10. Baxrayn
11. Myanma
12. Marokash
14. Tunis
15. Mavritaniya
16. Kongo Respublikasi
17. Gvineya
18. Botsvana
19. Ljiberiya
20. Namibiya
21. Niger
22. Benin
23. Urugvay
24. Paragvay
25. Kuba
26. Salvador
27. Nikaragua
28. Gvatemala
29. Panama
30. Belorussiya
31. Estoniya
32. Litva
33. Latviya

Izoh- Mustaqil ta'lim va mustaqil ish mavzulari hamda ularning bajarilish shakllari, tegishli maksimal ball va topshirish muddatlari modul – kredit bo'yicha taqsimot jadvalida berilgan.

V. KURS ISHLARI MAVZULARI (COURSE WORK TOPICS)

1. Shveysiya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
2. Finlandiya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
3. Islandiya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
4. Irlandiya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
5. Shveysariya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
6. Ruminiya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
7. Bolgariya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
8. Xorvatiya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
9. Sloveniya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
10. Shimoliy Makedoniya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
11. Bosniya va Gersgovina davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
12. Serbiya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
13. Chemogoriya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
14. Bangladesh davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
15. Laos davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
16. Vetnam davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
17. Kambojya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
19. Mongoliya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
20. Iroq davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
21. Filippin davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
22. Iordaniya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
23. Tailand davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
24. Chili davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
25. Peru davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
26. Ekvador davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
27. Boliviya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
28. Madagaskar davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
29. Zambiya davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.
30. Zimbabve davlatining iqtisodiy –geografik tavsifi.

V. Ta'lim natijalari (Kasbiy kompetensiyalari) Learning Outcomes (Professional Competences)

4

“Jahon geografiyasi” fanini o'zlashtirish uchun o'qitishning ilg'or va zamonaviy usullaridan foydalangan holda, yangi informatsion – pedagogik texnologiyalarni tadbiiq etib, talabalarda bilim, ko'nikma va malakalar

	<p>shakllanadi. Shuningdek, atroflicha bilim olish maqsadida, talabalarga mustaqil ish va mustaqil ta'lim beriladi.</p> <p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari (Educational technologies and) methods:</p> <p>kompyuter texnologiyasi asosida slaydlar namoyishi. plastik usullar; albom-chizma interfao keys-stadlar; guruhlarda ishlash; taqdimotlarni qilish; individual loyihalari; jamoa va kichik guruh bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalari.</p>
5	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar (Requirements for obtaining loans):</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oralq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishni topshirish.</p>
6	<p>VIII . Asosiy adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Bradschaw M. World regional geography. Boston. 2000. 2.Aleksandrovskaaya N.V. va boshq. Dunyo qit'olari tabiiy geografiyasi. -T.: O'qituvchi, 1967. 3.Baratov P., Mamatqulov M., Rafikov A. O'rta Osiyo tabiiy geografiyasi. -T.: O'qituvchi, 2002. 4.Vlasova T.V. Materiklar va okeanlar tabiiy geografiyasi. -T.: 1985, I, II jild. 5.Qayumov A., Pardaev G', Islomov I. Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya. (O'rta Osiyo iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi. O'quv qo'llanma). -T., 2007. 6.Pritula T.Yu., Yeryomina V.A., Spryalin A.N. Fizicheskaya geografiya materikov i okeanov. -M.: VLADOS, 2003, s. 685. 7.Rodionova, I. A. Ekonomicheskaya i sotsialnaya geografiya mira v 2 ch. Chast I : uchebnik dlya akademicheskogo bakalavriata / I. A. Rodionova. -2-e izd. — Moskva : Izdatelstvo Yurayt, 2018. 8.Sotsialno-ekonomicheskaya geografiya zarubejnogo mira. pod red. V.V.Volskogo. -M., 2003. 9.Ekonomicheskaya i sotsialnaya geografiya stran blijnogo zarubejya. Pod

red. M.Ratanova. -M., 2004.

Qo'shimcha adabiyotlar:

- 10.Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-inizom va shaxsiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollarga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi // Xalq so'zi gazetasi 2017 yil 16 yanvar, № 11.
- 11.Mirziyoyev Sh.M.Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz.-T.:O'zbekiston, 2017.
- 12.Mirziyoyev Sh. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz.- T O'zbekiston 2017.
- 13.Mirziyoyev Sh. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganing 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruza 2016-yil 7-dekabr.- T O'zbekiston 2017.
- 14.Goudie A. Physische Geographie. –Bonn: «Westerman», 1997
- 15.Hagget P. Geographie. –Bonn: «Cornelsen», 2001.
- 16.Ibragimova R.A., Ibraimova A.A. O'rta Osiyo tabiiy geografiyasidan amaliy mashg'ulotlar. Uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2017.
- 17.Abirqulov Q. Iqtisodiy geografiya. -T., 2004.
- 18.Ageeva R.A. Strany i narody. -M., 2002.
- 19.Baratov P. O'zbekiston tabiiy geografiyasi. -T.: O'qituvchi, 1996.
- 20.Boltaev M.J. Chet mamlakatlar iqtisodiy geografiyasi. Ma'ruzalar matni. -T., 2000.
- 21.Vlasova T.V. Fizicheskaya geografiya materikov i okeanov. -M.: Prosvechenie, 1986.
- 22.Voprosy ekonomicheskoy i politicheskoy geografii zarubejnyx stran.Pod.red. A.S.Fetisova, I.S.Ivanovoy, I.M.Kuzinoy. Вып.19.-M.-Smolensk:Oykumena, 2011.-331 s.
- 23.Yeryomina V.A., Pritula T.Yu., Spryalin A.N. Praktikum po fizicheskoy geografii materikov i okeanov. -M.: VLADOS, 2005.
- 24.Kopylov V.A. Geografiya promyshlennosti Rossii i stran SNG. -M., 2001.
- 25.Lipets Yu. G. Pulyarkin V. A., Shlixter S. B. Geografiya mirovogo xozyaystvo. -M., 1999.
- 26.Lomakin V.K. Mirovaya ekonomika. -M., 2003.
- 27.Lomakin V.K. Mirovaya ekonomika: Uchebnik dlya vuzov.-2-e izd., pererab. i dop. - M.: YUNITI-DANA, 2002. - 735 s.
- 28.Luchnikov A.S.Ekonomicheskaya i sotsialnaya geografiya Rossii i mira.

<p>Politicheskaya karta mira: uchebnoe posobie.-Perm, 2015.-164 s.</p> <p>29.Mavlonov G.O., Mamatqulov M.M. O'rti Osiyo tog'larining qadimgi muzliklari "Fan". Toshkent, 1972.</p> <p>30.Maksakovskiy V.P.Geograficheskaya kartina mira Kn. I, II: Obuaya xarakteristika mira. M.: Drofa, 2008, - 495 s.</p> <p>31.Mal'biy atlas mira. M., 2000.</p> <p>32.Mamatqulov M. O'rti Osiyo geomorfologiyasi. -T.: Universitet, 2008.</p> <p>33.Nikitin A.M.Vodoxraniliina Sredney Azii.-L.:Gidrometizdat, 1991.</p> <p>34.Rodionova, I. A.Ekonomicheskaya i sotsialnaya geografiya mira. V 2 t. T. 1,2 : uchebnik dlya bakalavrov. 2-e izd., ispr. i dop. - M.: Izdateilstvo Yurayt, 2015.-431 s.</p> <p>35.Umumta'lim 6-7,9-sinf atlaslari.</p> <p>36.Fizicheskaya geografiya mirovogo okeanov. -M.: Izd-vo MGU, 1998.</p> <p>37.Hasanov I., G'ulomov P. O'rti Osiyo tabiiy geografiyasi. -T.: Universitet, 2002.</p> <p>38.Hasanov I., G'ulomov P.N. O'zbekiston tabiiy geografiyasi (1-qism). O'quv qo'llanma.-T.: O'qituvchi, 2007.</p> <p>39.Hasanov I., G'ulomov P.N., Qayumov A. O'zbekiston tabiiy geografiyasi (2-qism). O'quv qo'llanma.-T.: Universitet, 2010.</p> <p>40.Shar'igin A., Chistobaev G.Ekonomicheskaya i sotsialnaya geografiya. -M., 1991.</p> <p>41.Ekonomicheskaya i sotsialnaya geografiya stran blijnego zarubejya -M., 2004. (Ratanova M tahriri ostida).</p> <p>42.Yanchuk S. Ekonomicheskaya i sotsialnaya geografiya stran Sentralnoy Azii i SNG. Tekst lektsiy. - T., 2000.</p> <p style="text-align: center;">Elektron-axborot manbalari:</p> <p>43. www.unep.org/BMTning atrof-muxit bo'yicha dasturi.</p> <p>44. www.undp.uz (BMT Taraqqiyot Dasturi Veb-sayti).</p> <p>45. www.gwpcacena.org</p>	7
<p>Termiz davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.</p> <p>Fan (modul) uchun ma'sul: Erdonov Muhammad Nuralievich – Geografiya kafedrasining muduri.dotsent.g.f.n. Abdunazarov Husan Menglievich – Geografiya kafedrasining dotsenti, g.f.n. Xursanov Sadrididdin Mo'min o'g'li - Geografiya kafedrasining o'qituvchisi.</p>	8

9	<p>Taqrizchilar: Q.Allanov - Termiz davlat universiteti Geografiya kafedrasida dotsenti, g.f.n Muhammedov Odiljon - Samarqand davlat universiteti "iqtisodiy va ijtimoiy geografiya" kafedrasida dotsenti, g.f.n.</p>
---	--